

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Factors and Indicators Participatory Administrative of Basic Education School Board

บัณฑิตย์ ลิ้มปณชัยพรกุล (Bandid Limpanachaipornkul)*

ธนีนาฏ ณ สุนทร (Taneenart Na-soontorn)**

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) สร้างตัวบ่งชี้องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้ตัวอย่างเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคกลางจำนวน 736 คน ดำเนินการกรงำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการพัฒนาตัวบ่งชี้ ตรวจสอบเนื้อหา ความเหมาะสม และอื่นๆขององค์ประกอบ และตัวบ่งชี้จากผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS และ LISREL 8.80

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี 8 องค์ประกอบ 51 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การตั้งวัตถุประสงค์และเป้าหมาย มี 6 ตัวบ่งชี้ 2) การร่วมตัดสินใจ มี 7 ตัวบ่งชี้ 3) การร่วมปฏิบัติงาน มี 4 ตัวบ่งชี้ 4) ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงานมี 4 ตัวบ่งชี้ 5) การไว้วางใจกัน มี 4 ตัวบ่งชี้ 6) ความยึดมั่นผูกพัน มี 8 ตัวบ่งชี้ 7) บรรยากาศองค์กร มี 10 ตัวบ่งชี้ และ 8) การร่วมประเมินผลและร่วมรับประโยชน์ มี 8 ตัวบ่งชี้ ทุกตัวบ่งชี้มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติในระดับมากถึงมากที่สุด มากกว่าร้อยละ 80 มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ มีความเหมาะสม และมีประโยชน์ และรูปแบบการบริหารมีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงทฤษฎี (Chi-Square = 30.689, df = 20, p = 0.0594, GFI = 0.990, AGFI = 0.982, RMR = 0.00519, RMSEA = 0.0270)

คำสำคัญ : องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ การบริหารแบบมีส่วนร่วม

Abstract

This research the objective 1) To study the factors participatory administrative of basic education school board. and 2) To create an indicators participatory administration of

* นักศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
Philosophy student Department of Educational Administration and Leadership. Faculty of Education
St. John's University

** อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
Advisors Department of Educational Administration and Leadership. Faculty of Education St. John's
University

basic education school board. Using the example of a basic education school board in the central region of 736 people. Drafting and implementation of the indicator management model to contribute to the study document. And related research and development indicator. Check the appropriate content and other elements. And indicator expert Examine the possibility, in practice, using a questionnaire. Data were analyzed using SPSS and LISREL 8.80.

The research found that 1) The factors and indicators administration with participation of the basic school has a total of eight factors, 51 indicators are: 1) The purpose and goals with six indicators, 2), A joint decision has seven indicators 3), A joint operation with four indicators. 4) Independence responsibility in a fourth indicators 5) The trust has four indicators 6) Commitment has eight indicators. 7) Organizational climate indicator is 10 and 8), A joint assessment and joint benefit with eight indicators. all the factors and indicators of administrative involvement with the possibility to perform in the most extreme level. More than 80 percent. There is the possibility of adoption. Is appropriate and useful. And administrative style have validity. The empirical data are consistent with theoretical data (Chi-Square = 30.689, df = 20, p = 0.0594, GFI = 0.990, AGFI = 0.982, RMR = 0.00519, RMSEA = 0.0270).

Keywords : Factor, Indicator, Participatory Administration

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักมีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เป็นต้น กระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง และกำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 3 - 12) นอกจากนี้ ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552 - 2562) ยังคงเป้าหมายสำคัญที่ให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารและจัดการศึกษา โดยเพิ่มบทบาทของผู้ที่อยู่นอกระบบการศึกษาด้วย เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ และให้คนไทยเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554 : 13-27)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวคิดทางการบริหารที่ให้ความสำคัญกับผู้ร่วมงานทุกระดับมุ่งเน้นความสำคัญของกลุ่มมากกว่าตัวบุคคล โดยมีความเชื่อว่าการทำงานกลุ่มก่อให้เกิดผลงานที่ดีกว่าส่วนบุคคล และทำให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรในแง่ของการเพิ่มประสิทธิภาพ เพิ่มความ

พึงพอใจในการทำงาน ลดความสูญเสีย ลดการขาดงาน ส่งเสริมให้คนงานเกิดความสำเร็จในชีวิตและได้รับการยกย่อง ก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างผู้บริหารและผู้ร่วมงานทุกระดับในองค์กร ลดความขัดแย้งในการทำงาน เพิ่มความไว้วางใจกัน สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ช่วยให้ผู้ร่วมงานมีสุขภาพจิตดีสร้างความเป็นประชาธิปไตยในองค์กร ลดค่าใช้จ่ายและใช้ทรัพยากรอย่างทะนุถนอม ช่วยให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (จันทร์ธานี สงวนนาม, 2545 : 71)

ปัจจุบันสถานศึกษาจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย ภาคเรียนละ 2 ครั้ง และให้มีส่วนร่วมในการรับทราบ ให้ความเห็นชอบ แสดงความเห็น ข้อเสนอแนะ กำกับ ส่งเสริมสนับสนุน และช่วยเหลือการดำเนินงานกิจการของสถานศึกษา และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ กำหนด (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) 2555 : 63) สภาพโดยทั่วไป คณะกรรมการมีความหลากหลายและแตกต่างในสถานภาพส่วนบุคคลทั้งในด้าน คุณวุฒิ การศึกษา ประสบการณ์ หน้าที่การงาน อายุ เพศ เวลาในการเข้าร่วมประชุม เป็นต้น ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการยังคงต้องได้รับการเอาใจใส่ และทำความเข้าใจอีกมากจากสถานศึกษา นอกจากนี้ในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่เต็มใจในการแบ่งปันอำนาจการบริหารและไม่ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการในการบริหารแบบมีส่วนร่วมเท่าใดนัก อีกทั้งผู้บริหารและคณะกรรมการยังขาดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการบริหารแบบมีส่วนร่วม อันเป็นเครื่องมือหรือแนวทางปฏิบัติร่วมกัน ส่งผลให้แต่ละฝ่ายมีแนวปฏิบัติของการบริหารสถานศึกษาที่ไม่ตรงกัน หรือเข้าใจแนวทางในความร่วมมือกันตามแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน จึงไม่ค่อยได้รับความร่วมมือระหว่างกันและไม่ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมประชุมแต่ละครั้ง

จากการศึกษาพบว่าสถานศึกษามีการใช้แนวคิดของ House (1976), Cohen and Uphoff (1977), Anthony(1978), Sashkin (1982) และ Swansburg (1996) เป็นต้น เป็นแนวคิดที่นำเสนอองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้เป็นแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา เช่น งานวิจัยของ สมใจ ศรีเยี่ยม(2549), วิรุทธ แสงศิริวัฒน์(2550), ทินกร ประเสริฐหล้า(2553) และเกษมศรี จาตุรพันธ์ (2554) เป็นต้น ซึ่งแนวคิดของนักวิชาการแต่ละท่าน นำเสนอองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันไป อีกทั้งหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษายังไม่มีแนวปฏิบัติในการดำเนินงานการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม ไม่สามารถระบุถึงองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมถูกต้อง และที่มีประสิทธิภาพสูงสุดให้สถานศึกษาปฏิบัติ

จากสภาพปัญหาดังกล่าว การบริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาในพื้นที่เขตภาคกลาง ซึ่งเป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาของประเทศ มีจำนวน 615 โรงเรียน ครอบคลุมพื้นที่ 22 จังหวัด 14 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา อยู่ภายใต้การบริหารจัดการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) ปรากฏผลการประเมินคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาโดยภาพรวมเชิงพื้นที่ (ชัยนาท, สิงห์บุรี และสมุทรสงคราม) ได้รับการรับรองมาตรฐานจำนวน 291 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 69.95 และไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน จำนวน 125 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 30.04 พบว่ามีผลการประเมินต่ำสุดในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน อยู่ในระดับคุณภาพ พอใช้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน), 2556) ซึ่งบ่งอย่างชัดเจนว่าการดำเนินงานจัดการเรียนการสอน และการ

บริหารสถานศึกษา ในสภาพที่ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่มีองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ในการปฏิบัติร่วมกันในการบริหารแบบมีส่วนร่วม ควรได้รับการพิจารณาแก้ไข

จึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องตระหนัก และ นำแนวคิดหลักการองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้ ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถชี้บ่งทิศทางที่ ของทุกฝ่าย โดยที่ตัวบ่งชี้มีบทบาทสำคัญ คือใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบคุณภาพ กำกับและประเมิน คุณภาพของการบริหารแบบมีส่วนร่วมใช้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาในการ ตัดสินใจ เพื่อการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมใช้เป็นเครื่องมือเตือนภัย หรือสัญญาณอันตราย ซึ่งสามารถทำการป้องกันแก้ไขได้ทันเหตุการณ์ และช่วยให้ผู้บริหารทราบถึงระดับคุณภาพของสถานศึกษาว่าอยู่ ในระดับใด รวมทั้งยังช่วยในการตีความสถานการณ์ได้อย่างชัดเจน สามารถคาดการณ์ในอนาคตได้จากข้อมูลใน อดีตและปัจจุบัน(อุทุมพร จามรมาน, 2544 : 27) อันจะส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการ ร่วมกัน บริหารสถานศึกษาอย่างมีทิศทาง มีความเข้าใจกัน มีกรอบของบทบาทหน้าที่การบริหารอย่างเป็นรูปธรรม ชัดเจน สร้างความสำคัญกับทุกฝ่าย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างตัวบ่งชี้องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร /ตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย คือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้แทนผู้ปกครอง ครู องค์กรชุมชน ศิษย์เก่า พระภิกษุสงฆ์ และผู้ทรงคุณวุฒิ โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 8,517 คน จาก 615 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 736 คน จาก 178 โรงเรียน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Random Sampling)

เนื้อหา

องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสังเคราะห์แนวคิดของ House (1976), Cohen and Uphoff (1977), Anthony(1978), Sashkin(1982) และ Swansburg (1996)

การสร้างตัวบ่งชี้ ผู้วิจัยนำแนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษา(Johnstone,1981 ; Burstein, Oakes, and Guiton, 1992 ; Blank, 1993 ; Nardo, et al. 2005 อ้างใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2551) มากำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างตัวบ่งชี้ คือ กำหนดวัตถุประสงค์การสร้าง พัฒนาตัวบ่งชี้ กำหนดนิยามตัวบ่งชี้ ยกร่างตัวบ่งชี้ และ ตรวจสอบความเหมาะสมตัวบ่งชี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วม และการพัฒนาตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้การบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติขององค์ประกอบ และตัวบ่งชี้และตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบ และตัวบ่งชี้การบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยการสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ(Connoisseurship)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือแบบสอบถาม มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 2 ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติขององค์ประกอบ และตัวบ่งชี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบมาตราวัดประเมินค่า

การวิเคราะห์ข้อมูล

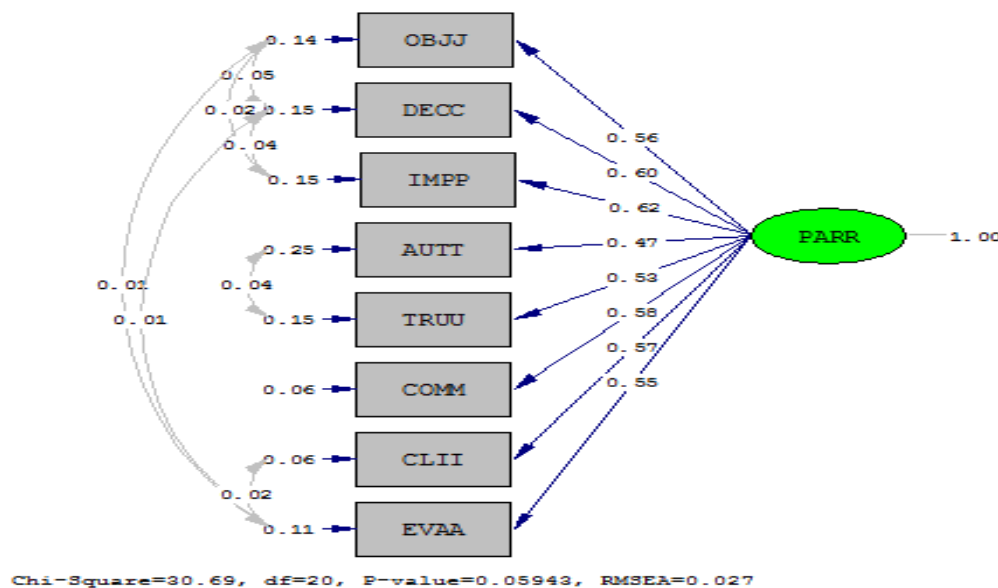
ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล โดยใช้สถิติบรรยาย คือ ความถี่ และร้อยละ

ตอนที่ 2 ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของตัวบ่งชี้องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ คัดเลือกข้อคำถามที่มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติมากที่สุดร้อยละ 80 ขึ้นไป แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัย

จากการวิจัยได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 8 องค์ประกอบ 51 ตัวบ่งชี้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเห็นถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติมากที่สุด มากกว่า ร้อยละ 80 ทุกตัวบ่งชี้ และโมเดลการวัดตัวแปรการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 30.689$, $df = 20$, $p = 0.0594$, $GFI = 0.990$, $AGFI = 0.982$, $RMR = 0.00519$, $RMSEA = 0.0270$) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลการวัดการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

รวมทั้ง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง และเป็นประโยชน์ รายละเอียดขององค์ประกอบ และตัวบ่งชี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้วิจัยพัฒนาและสร้างขึ้น ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การตั้งวัตถุประสงค์และเป้าหมาย (OBJJ) ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานของสถานศึกษา 2) การมีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบกับวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา 3) การมีส่วนร่วมให้ความเห็นในการปรับปรุงพัฒนาวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา 4) การมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา 5) การมีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบกับเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา และ 6) การมีส่วนร่วมให้ความเห็นในการปรับปรุงพัฒนาเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 การร่วมตัดสินใจ (DECC) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาก่อนการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการกำหนดเรื่องที่สำคัญในการตัดสินใจ 4) การมีส่วนร่วม คิด จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ออกแบบ และเลือก เพื่อให้สามารถ เลือกทางเลือกได้ดีที่สุด 5) การมีส่วนร่วม นำเสนอทางเลือกในการดำเนินงานก่อนการตัดสินใจ 6) การมีส่วนร่วมตัดสินใจในเรื่องที่กำหนดไว้ตามระเบียบ/กฎหมายและ 7) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ประเมินผลทางเลือกในการตัดสินใจ

องค์ประกอบที่ 3 การร่วมปฏิบัติงาน (IMPP) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการประชุม เพื่อวางแผนงานการดำเนินงานของสถานศึกษา 2) การมีส่วนร่วมในการสร้าง

เครือข่ายในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา 3) การมีส่วนร่วมในการติดตาม นิเทศ การปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน และ 4) การมีส่วนร่วมในการสรุปผลการปฏิบัติงาน รวมทั้งประกาศเกียรติคุณให้รางวัล

องค์ประกอบที่ 4 ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (AUTT) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การมีอิสระในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ 2) การมีอำนาจตามบทบาทหน้าที่ 3) การมีอิสระในการตัดสินใจในงานในหน้าที่ และ 4) การมีอิสระในการให้ความเห็นชอบต่อการปฏิบัติงาน

องค์ประกอบที่ 5 การไว้วางใจกัน (TRUU) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการยอมรับและให้โอกาสแก่ผู้ร่วมงานในการทำงาน 2) การมีส่วนร่วมให้ความเชื่อมั่นในความสามารถของผู้ร่วมงาน 3) การมีส่วนร่วมช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงาน และ 4) การมีส่วนร่วมให้อำนาจในการจัดการแก่ผู้ร่วมงาน

องค์ประกอบที่ 6 ความยึดมั่นผูกพัน (COMM) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในบรรทัดฐาน หรือมาตรฐานในการพัฒนาสถานศึกษา 2) การมีส่วนร่วมในการยอมรับนโยบาย และเป้าหมายของสถานศึกษา 3) การมีส่วนร่วมในการแสดงพฤติกรรมต่อการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน 4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ จนครบวาระ 4 ปี 5) การมีส่วนร่วมให้การสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 6) การมีส่วนร่วมในการจัดให้มีการฝึกอบรมแก่ผู้ปฏิบัติงาน 7) การร่วมเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางความสำเร็จของงาน และ 8) การอุทิศเวลาให้กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่เพื่อการบรรลุ เป้าหมายของสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 7 บรรยากาศองค์กร (CLII) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 10 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลที่เป็นจริง 2) การมีส่วนร่วมรับรู้ความเป็นไปภายในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ 3) การมีส่วนร่วมในการใช้วิธีการติดต่อสื่อสารกันอย่างทั่วถึง 4) การมีส่วนร่วมในการปรับปรุง และใช้นวัตกรรมในการทำงานในสถานศึกษา 5) การมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อม เครื่องมือทรัพยากรให้เกิดความรวดเร็วในการทำงาน 6) การมีส่วนร่วมให้การยอมรับในความแตกต่าง และความขัดแย้งในองค์กร 7) การมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการแก่ผู้ร่วมงาน 8) การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างความสุขในสถานศึกษา 9) การมีส่วนร่วมในการจัดสภาพการทำงานให้ผู้ร่วมงานเกิดความพึงพอใจ และ 10) การมีส่วนร่วมในการนิเทศ ติดตามช่วยเหลือการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน

องค์ประกอบที่ 8 การร่วมประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ (EVAA) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 2) การมีส่วนร่วมรับรู้ขั้นตอนการนิเทศ ติดตาม วิธีการประเมินผลความก้าวหน้าของสถานศึกษา 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการประเมินผลการบรรลุวัตถุประสงค์ ความก้าวหน้าของสถานศึกษา 4) การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการปรับปรุงการปฏิบัติงานของสถานศึกษา 5) การมีส่วนร่วมได้รับการยกย่องชื่นชม และรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นไม่ว่าทางดีหรือไม่ดีจากผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน 6) การที่สถานศึกษาได้รับรางวัลเกียรติบัตรในระดับต่างๆ 7) การที่สถานศึกษาผ่านเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) (สมศ.) เป็นที่ยอมรับของชุมชน และ 8) การที่สถานศึกษาได้รับการยอมรับจากผู้ปกครองและชุมชนในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษา

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีทั้งสิ้น 8 องค์ประกอบ 51 ตัวบ่งชี้ คือ ด้านการตั้งวัตถุประสงค์และเป้าหมาย การร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติงาน ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน การไว้วางใจกัน ความยึดมั่นผูกพัน (มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด $CS = 0.923$) บรรยาการองค์กร และการร่วมประเมิณผล และร่วมรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.19, 3.98, 4.09, 4.30, 4.21, 4.17, 4.14 และ 4.17 ตามลำดับ ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติมากถึงมากที่สุด มากกว่า ร้อยละ 80 ทุกตัวบ่งชี้ และโมเดลการวัดตัวแปรการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รวมทั้งมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง และเป็นประโยชน์

เป็นไปตามแนวคิดของ Sashkin (1982 : 110 - 113) และ Swansburg (1996 : 391 - 394) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบ 1) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยการร่วมกันประชุมปรึกษา เป็นการสร้างความชัดเจน มีความเห็นสอดคล้องกัน สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ในการพัฒนาปรับปรุงเป้าหมายขององค์กร จะช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เพราะทุกคนมีการทำงานที่มีทิศทางเดียวกันมีความรับผิดชอบร่วมกัน ผลผลิตหรือผลงานที่ออกมาจะมีประสิทธิภาพ Sashkin (1982 : 110 - 113), House (1976 : 123), Cohen and Uphoff (1977 : 219 - 222) และ Anthony (1978 : 151), 2) การร่วมตัดสินใจ โดยที่สิ่งที่ตัดสินใจต้องเป็นเรื่องสำคัญ มีการแบ่งอำนาจให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยมีการร่วมกันกำหนดเรื่อง เกณฑ์ที่ต้องการ วิเคราะห์ส่วนดี ส่วนเสีย เปรียบเทียบตัวเลือกแต่ละตัว Cohen and Uphoff (1977 : 219 - 222) 3) การร่วมปฏิบัติงาน ด้วยการสร้างเครือข่าย ให้การสนับสนุน สร้างทีมงาน การให้ข้อมูล การติดตามวางแผน และการจัดองค์กร มอบหมายงาน รวมทั้งการประกาศเกียรติคุณ และให้รางวัล Swansburg (1996 : 391 - 394) 4) ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน ในการคิดตัดสินใจ และการดำเนินงานที่ตนรับผิดชอบ ความมีอำนาจหน้าที่ และความสามารถในการรายงานของแต่ละบุคคล ซึ่งจะทำให้มีความทุ่มเทและเต็มใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เต็มความรับผิดชอบที่ตนได้รับ 5) การไว้วางใจกันหากผู้ร่วมงานได้รับการยอมรับไว้วางใจให้โอกาสเท่าที่จะเป็นไปได้จากผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ร่วมงานจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสมบูรณ์เรียบร้อยในทุกระดับในสถานศึกษา ด้วยทักษะ สติปัญญา ความรู้ ความเฉลียวฉลาด และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพราะผู้ร่วมงานรู้จักงานของตนดีกว่าใครๆ สามารถที่จะยอมรับผิดชอบในการบริหารงานของตน 6) ความยึดมั่นผูกพัน โดยระบุว่าความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรเกิดจากการที่ผู้ปฏิบัติรู้ถึงเป้าหมายขององค์กร การสนับสนุนช่วยเหลือ และฝึกอบรมแก่ผู้ร่วมปฏิบัติงาน และมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประสบการณ์ในการเข้ามามีส่วนร่วม จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความขยันหมั่นเพียร เสียสละ และอดทนทำให้เกิดผลผลิตในการทำงานมากขึ้น 7) บรรยาการองค์กร ผู้บริหารควรจะต้องใช้ข้อมูลจากการรับฟังข้อเสนอแนะต่างๆ ให้เกิดประโยชน์ การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะเพิ่มขึ้น โดยมีผู้ที่มีประสบการณ์และมีความกระตือรือร้นให้การสนับสนุน และสภาพแวดล้อมในองค์กรที่ดีจะจูงใจให้เกิดความสำเร็จขององค์กร และ Cohen and Uphoff (1977 : 219 - 222) 8) การร่วมรับผลประโยชน์ และประเมิณผล โดยการที่ผู้บริหาร และผู้ร่วมงานร่วมกันรับรู้ขั้นตอนวิธีการที่ใช้ในการนิเทศติดตามและประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์ ความก้าวหน้าในการดำเนินงานจัดการศึกษา โดยร่วมกันวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เขียนรายงานสรุปผลที่ได้รับจากการทำงาน

ตรวจสอบข้อบกพร่อง ปรับปรุงแก้ไข และร่วมรับผลประโยชน์ ด้วยการให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและคุณภาพทั้งในแง่วัตถุและจิตใจ ในทางบวก และลบ โดยทุกคนได้รับประโยชน์เท่าเทียมกัน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญวิญญู ธารีบุญ (2558 : 119-130) ที่ทำวิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย พบว่าองค์ประกอบด้านการร่วมกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ความเป็นอิสระในการบริหารองค์กร ความผูกพันต่อองค์กรจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีความเหมาะสม เป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้จริง และงานวิจัยของ เกษมศรี จาตุรพันธุ์ (2554 : 80 - 83) ที่พบว่าองค์ประกอบความผูกพันที่จะปฏิบัติของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ แผลมเพชร (2549 : 180) ที่พบว่าตัวบ่งชี้องค์ประกอบการจัดองค์การที่กำหนดภารกิจและเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน และประกาศให้ทราบอย่างทั่วถึง เป็นการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่จะส่งผลดีต่อคุณภาพการบริหารสถานศึกษาด้วย รวมทั้งงานวิจัยของ สรวดี เพ็งศรีโคตร และจันทร์ชลี มาพุท (2554 : 68 - 82) ที่ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยพบว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านการมีส่วนร่วม ได้แก่ ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากทุกด้าน ทำนองเดียวกับงานวิจัยของ จีระพงษ์ หอมสุวรรณ (2556) ที่พบว่าองค์ประกอบการตัดสินใจร่วมกัน ความไว้วางใจกัน การติดต่อสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการกระจายอำนาจเป็นรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ งานวิจัยของ ศิริพร ตันติยมาศ (2550 : 188 - 189) ที่ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าองค์ประกอบด้านกิจกรรมที่ทำร่วมกัน(Activities) เป็นรูปแบบของการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล มีความเหมาะสมถูกต้อง มีความเป็นไปได้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ และงานวิจัยของ เกษร ปรางค์มณีรัตน์ (2555 : 139 -143) ที่ทำวิจัยเรื่อง องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารเครือข่ายโรงเรียนคริสเตียน สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย พบว่าการสร้างบรรยากาศเป็นองค์ประกอบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนคริสเตียนที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากที่สุด รองจากองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กษม อยู่สุข, อนุศักดิ์ เกตุสิริ และสุวิมล โพธิ์กลิ่น(2557 : 152-164) ที่ทำวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก พบว่าการประเมินผลและเงื่อนไขความสำเร็จ เป็นองค์ประกอบหลักหนึ่งที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ของการนำไปใช้และมีประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคกลางสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความสำคัญกับการร่วมกันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสถานศึกษา เพื่อการบรรลุวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความเข้าใจและมีทักษะในกระบวนการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาของโรงเรียน ซึ่งต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูล สารสนเทศ ที่ได้รับจากโครงสร้างองค์กร พฤติกรรมของบุคลากร เพื่อให้เกิดผลดีที่สุด มีการร่วมกับทุกภาคส่วนในการประชุมวางแผน และปฏิบัติตามแผนการพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติราชการประจำปี รวมทั้งสร้างเครือข่ายให้เกิดความร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง ให้ความสำคัญในการกำหนดภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ รวมทั้งมอบหมายภาระงานแก่บุคลากรของโรงเรียน เพื่อให้บุคลากร

สามารถปฏิบัติงานได้อย่างอิสระตามภาระงานที่ได้รับดำเนินการ ให้การส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาให้พัฒนาความรู้ความสามารถ มีความรู้ในเนื้องานที่ตนรับผิดชอบ และส่งเสริม ชื่นชมความเป็นคนดี มีคุณลักษณะดีโดยเนื้อแท้ ที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ ความยุติธรรม ความมีคุณภาวะ ความซื่อสัตย์ จะเป็นการสร้างความไว้วางใจกันของบุคลากรให้เกิดขึ้น และส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียน มีความจำเป็นต้องสร้างความผูกพันให้เกิดขึ้นกับบุคลากรของโรงเรียน โดยให้มีเจตคติที่ดี ซื่อสัตย์ รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและเป็นเจ้าของโรงเรียน มีความเต็มใจตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ไม่ลาออก เพื่อให้สถานศึกษาเกิดความสำเร็จ ให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวก ช่วยเหลือในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะทำให้บุคลากรเกิดความพอใจ ความร่วมมือกันในการทำงาน เกิดขวัญกำลังใจที่ดี และการสร้างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ทำให้สมาชิกในโรงเรียนมีความสุขกายสบายใจ รู้สึกปลอดภัย ส่งผลที่ดีต่อการทำงาน และผู้บริหารต้องจัดการกับอิทธิพลภายนอก เพื่อให้บุคลากรไม่รู้สึกคับข้องใจ มีอิสระในการทำงาน รวมทั้งควรสร้างความสนิทสนมกับสมาชิกในโรงเรียน จะทำให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาเต็มใจ และทุ่มเทในการทำงาน และมีการทำงานให้เป็นระบบวงจรคุณภาพ และสร้างการมีส่วนร่วมเมื่อกระบวนการทำงานผ่านการประเมินผล และการร่วมรับผลประโยชน์ จะสามารถพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้า

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาและสร้างขึ้น ตัวบ่งชี้ส่วนใหญ่สอดคล้องกับหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ระบุไว้ในมาตรา 40 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้มีหน้าที่ กำกับ และส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 3 - 12) แต่มีบางตัวบ่งชี้ เช่น การร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานของสถานศึกษา การร่วมตัดสินใจในเรื่องที่กำหนดไว้ตามระเบียบ/กฎหมาย เป็นต้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับหน้าที่ของกรรมการสถานศึกษาดังกล่าว ก็ไม่น่าจะเป็นอุปสรรคสำหรับสถานศึกษาที่ต้องการบริหารสถานศึกษาในรูปแบบของการมีส่วนร่วม เพราะเป็นโอกาสของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างความรู้สึกรู้สึกให้เกิดความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาร่วมกันของทุกภาคส่วนในการพัฒนา สร้างความเจริญ และเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาให้มุ่งสู่วิสัยทัศน์ความสำเร็จเป็นที่ยอมรับของชุมชน

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา(หน่วยงานนโยบาย) เช่น กระทรวงศึกษาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นต้น

1. จากผลการวิจัย พบว่าตัวบ่งชี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบางตัวบ่งชี้ ไม่สอดคล้องกับหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรา 40 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2553 ที่ระบุให้ทำหน้าที่ กำกับ และส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ อาจนำผลการวิจัยประกอบการปรับปรุงระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ในส่วนของ

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ผู้วิจัยพัฒนาและสร้างขึ้น เพื่อให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามตัวบ่งชี้องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วม และไม่ขัดกับระเบียบด้วย

2. จากผลการวิจัย พบว่าสาระขององค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยองค์คณะบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 51 ตัวบ่งชี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา อาจนำสาระขององค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยองค์คณะบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดแทรกเพิ่มเติมไว้ในหลักสูตรการฝึกอบรมพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา องค์คณะบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านทักษะและความสามารถในการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อตอบสนองความต้องการตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2553 และหลักการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา(หน่วยปฏิบัติ) เช่น สถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น

1. ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความยึดมั่นผูกพัน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด ($CS = 0.923$) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.17$) มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติมากที่สุด มากกว่า ร้อยละ 80 ทุกตัวบ่งชี้ ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะ เลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ดูแลช่วยเหลือผู้ร่วมงานเสมือนเป็นญาติ และทำให้บุคลากรมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความเข้มแข็ง

2. ผลการวิจัย พบว่าสาระขององค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยองค์คณะบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 51 ตัวบ่งชี้ หน่วยปฏิบัติ ควรพิจารณาให้มีการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การทำงานเป็นทีมให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเป็นการลดปัญหาในทางปฏิบัติ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเพิ่มพูนความสำคัญกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเกิดความรู้ความเข้าใจที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับตัวบ่งชี้องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มัธยมศึกษาในจังหวัดเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำผลการวิจัยที่เกี่ยวกับตัวบ่งชี้องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปทดลองใช้ รวมทั้งศึกษาวิจัยต่อยอดเรื่องเกณฑ์การประเมินตัวบ่งชี้องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้เกณฑ์การประเมินที่เป็นที่ยอมรับในการนำไปใช้ประเมินผลการบริหารสถานศึกษา และสร้างเป็นคู่มือการบริหารแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งเป็นแนวทางการวางแผนการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมต่อไป

2. ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับตัวบ่งชี้องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มัธยมศึกษาในจังหวัดเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผลของวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ควรวิจัยด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเช่น การวิจัยถอดบทเรียนโรงเรียนที่มีความสำเร็จหรือเป็นที่ยอมรับในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สมบูรณ์ในทุกแง่มุม

3. ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับตัวบ่งชี้องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มัธยมศึกษาในจังหวัดเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรวิจัยศึกษา และสร้างตัวบ่งชี้องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสังกัดอื่น เช่น อาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบ เพื่อทราบถึงตัวบ่งชี้องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในบริบทหรือประชากรอื่น และพัฒนาปรับปรุงให้สามารถใช้เป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาร่วมกันต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กษมล อยู่สุข, อนุศักดิ์ เกตุสิริ และสุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2557). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ 8(3) : 152 -164.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การบริหารจัดการและขอบเขตของการ

ปฏิบัติหน้าที่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล พ.ศ. 2546. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์.

กัญญาณัฐ ธาริบุญ. (2558) การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหาร

สถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal 8 (1) : 119-130.

เกษมศรี จาตุรพันธ์. (2554). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เกษร ปรางค์มณีรัตน์. (2555). องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารเครือข่ายโรงเรียนคริสเตียน สังกัดมูลนิธิ

แห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.

จีระพงษ์ หอมสุวรรณ. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

จันทร์ธานี สงวนนาม. (2545). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพอยท์.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2551). การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมิน. [Accessed on April 28, 2013]. Available from : [http:// www. vijai.com/2010/11/1html](http://www.vijai.com/2010/11/1html).

- วรารณณ์ แหล่มเพชร. (2549). **การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยของรัฐ**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประเมินการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศิริพร ตันติยาภ. (2550). **รูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ** สังกัด
กรุงเทพมหานคร. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สรวดี เพ็งศรีโคตร และจันทร์ชลี มาพุท. (2554). รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัด
การศึกษาปฐมวัย. **วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม**. 7(1) : 68 - 82.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). **ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา**.
[Accessed on June 12, 2014]. Available From : [http://www. data.bopp-
obec.info/emis/](http://www.data.bopp-obec.info/emis/).
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน). (2555). **คู่มือการประเมินคุณภาพ
ภายนอก รอบสาม(พ.ศ. 2554 - 2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา
(แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)**. กรุงเทพมหานคร : ออฟเซ็ทพลัส.
- _____. (2556). **รายงานการประเมินคุณภาพ เชิงพื้นที่(Area - Based Assessment)**.
ผลรอบสาม เพื่อร่วมนิยามคุณภาพ รอบสี่ สมศ. รายงานผลการประเมินคุณภาพเชิงพื้นที่ต่อ
สาธารณชน. [Accessed on June 13, 2014]. Available From : [http ://
www.onesqa.or.th/](http://www.onesqa.or.th/).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง
(พ.ศ.2552-2562)**. สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- อุทุมพร จามรมาน. (2544). “การประกันคุณภาพการศึกษาในโครงการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน”.
เอกสารประกอบการบรรยาย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.

ภาษาต่างประเทศ

- Anthony, W.P. (1978). **Participative Management**. Manila : Addison Wesley.
- Cohen, J. M. & Uphoff, N. R. (1977). **Development Participation : Concept and Measure for
Project Design Implementation and Evaluation**. New York : Cornell University.
- House, R.J. (1976). **Managerial Process and Organizational Behavior**. Illinois : Scott.
- Sashkin, M. (1982). **A Manager's Guide to Participative Management**. New York : AMA.
Membership Publication Division.
- Swansburg, R. C. (1996). **Management and Leadership for Nurse Management**. Boston ;
Jones and Barrett.